

Još smo,na žalost, daleko od rešenja za čistiji vazduh u Kraljevu!

Zainteresovani za probleme kvaliteta vazduha u našim gradovima,mogli su,nedavno da pročitaju kako je na ovaj problem reagovao Gradski sud u glavnom gradu susedne nam Bugarske. Taj sud je doneo presudu da su lokalne vlasti odgovorne za stalno prekoračenje nivoa suspendovanih čestica, kao što su PM2.5 i PM10 koje su najopasniji zagađivači vazduha.Tužbu su podneli građani I Asocijacija Clean Air Group, koju su formirale nevladine organizacije. Sofija je, inače, jedan od gradova koji je u vrhu svetske liste kada je reč o zagađenju vazduha.

Ova vest nam je poslužila kao povod za razgovor sa Jovanom Nešovićem, magistrom tehničkih nauka iz Kraljeva koji se ,dve godine za redom,intenzivno bavi problemom kvaliteta vazduha u Kraljevu.

Jovan Nešović

Jovan se nalazi na čelu tima koji ispred udruženja građana “Kraljevački razvojni centar” realizuje projekat “Moje pravo na čistiji vazduh” a koji je dobio podršku Beogradske otvorene škole kroz program “Snažno zeleno” podržan od strane Evropske unije.

-Zato je,naše prvo pitanje njem bilo da li se ,u skorije vrem ,mogu očekivati ovakva postupanja pravosuđa kod nas u Srbiji?

Formalno pravno je to moguće ali ipak smo mi ,kao društvo,posebno na lokalnom nivou organizovanja u svim granama vlasti a I (sam)organizovanja građana kroz civilni sektor daleko od preduzimanja tako drastičnih koraka u borbi za čistiji vazduh. Zato je fokus naših aktivnosti usmeren ,pre svega, na unapređenje komunikacija javnog, privrednog I civilnog sektora na lokalnom nivou sa

građanima i medijima kako bi ojačali njihovu spoznaju dugoročno pogubnog uticaja prekoračenja nivoa suspendovanih čestica, kao što su PM2.5 i PM10 koje su najopasniji zagađivači vazduha.

-Kakvo je stanje kvaliteta vazduha u gradu Kraljevu?

Grad Kraljevo (prvenstveno njegov urbani deo) sa početkom grejne sezone ima problem sa zagađenjem vazduha. Merenja pokazuju da dolazi do povećanja koncentracije suspendovanih PM čestica, što vazduh čini nezdravim. Ove čestice potiču od sagorevanja fosilnih goriva u domaćinstvima, industriji i saobraćaju. Nažalost grad Kraljevo prema godišnjem izveštaju Agencije za zaštitu životne sredine spada u grupu gradova sa najvećim zagađenjem vazduha koje potiče od suspendovanih PM 10 i PM2.5 čestica. Podaci za 2020. godinu pokazuju da je 106 dana koncentracija ovih čestica bila veća od dozvoljene, a u nekim danima i po nekoliko puta veća od dozvoljene što predstavlja poseban problem za zdravlje građana.

-Šta je uzrok takvom zagađenju ?

Uzroke treba tražiti u sagorevanju fosilnih nekvalitetnih goriva u ložištima domaćinstava, industriji i saobraćaju, kao i u vremenskim prilikama koje su prisutne u našem gradu. Analize pokazuju da individualna ložišta i manje toplane doprinose 51% zagađenju koje potiče od PM 10 čestica, a kod PM 2.5 taj doprinos je veći i kreće se oko 67%. Na osnovu ovoga zaključujemo da individualna ložišta, usled lošeg kvaliteta energenta i same neefikasnosti ložišta, pripadaju grupi najvećih zagađivača vazduha ne samo u Kraljevu već i u drugim mestima u Srbiji. Vremenske prilike, visok vazdušni pritisak, odsustvo vetra i velika vlažnost imaju značajan uticaj na kvalitet vazduha.

-Da li su građani upoznati sa ovim problemom?

Čini mi se da u zadnjih nekoliko godina tema zagađenja vazduha dobija na značaju. Verovatno je to vezano za delovanje organizacija civilnog društva koje se bave ovom temom i samih građana koji žele da imaju zdrav vazduh, odnosno zdravu životnu sredinu. Svakako ovde se postavlja pitanje monitoringa vazduha i informisanosti građana o samom kvalitetu vazduha. Grad Kraljevo se ne može pohvaliti nekim visokim standardima u ovoj oblasti. Naime, zavod za javno zdravlje Kraljevo koji prati kvalitet vazduha po većem broju parametara, što se tiče merenja PM 10 čestica, rezultate objavljuje sa nekoliko dana zakašnjenja što je posledica same metode koja se primenjuje. Znači građani nisu obavešteni o trenutnom stanju kvaliteta vazduha od zvaničnih institucija sistema, mada trenutne podatke o zagađenju vazduha mogu pronaći na sajtovima koji prate alternativna (građanska) merenja. Mislim da je monitoring i informisanje građana

o trenutnom kvalitetu vazduha jako važno i jedan od ciljeva projekta „Moje pravo na čistiji vazduh“ je da se ovo stanje promeni, odnosno da građani imaju tačnu i blagovremenu informaciju o stanju kvaliteta vazduha koji udišu. Zato ćemo ,krajem ovog meseca organizovati dvodnevnu radionicu u Vrnjačkoj Banji na kojoj ćemo okupiti predstavnike javnog,privrednog I civilnog sektora ,kao I predstavnike medija iz Kraljeva I Trstenika kako bi smo ,kroz dijalog došli do zajedničkih predloga za unapređenje javnih politika u oblasti kvaliteta vazduha u ovim lokalnim samoupravama.

-Kakva je uloga lokalne samouprave u ovoj oblasti?

Lokalna samouprava je po zakonu dužna da donese Plan kvaliteta vazduha, kroz koji će se videti politika koja će se sprovesti u oblasti zaštite vazduha. Plan pored ostalog treba da sadrži mere i aktivnosti koje će se sprovesti u tačno određenom vremenskom periodu, finansijska sredstva potrebna za sprovođenje predloženih mera, ko je zadužen u lokalnoj zajednici za sprovođenje predložene mere i procenu uticaja svake mere na kvalitet vazduha. Nažalost, plan koji je grad predložio nije dobio saglasnost Ministarstva za zaštitu životne sredine. Zaključak je da je plan loš i moje mišljenje je da treba krenuti u izradu novog plana poštujući sve procedure vezane za izradu ovakvih strateških dokumenata.

Država i grad su počeli sprovođenje projekata koji su vezani za subvencionisanje zamene individualnih ložišta i podizanja energetske efikasnosti objekata kroz zamenu stolarije i postavljanje izolacije. To su dobre mere, ali u narednom periodu se mora raditi na boljoj informisanosti građana i potrebno je planirati znatno veća finansijska sredstva za ovu namenu da bi se postigao značajni efekat u smanjenju zagađenja vazduha. Takođe grad mora raditi na gašenju individualnih kotlarnica u svojim javnim objektima koje koriste ekološki loša goriva (ugalj, mazut, lož ulje...). Pitanje rešavanja protoka saobraćaja naročito u centru grada je važno za smanjenje zagađenja, kao i veće korišćenje automobila na električni pogon i korišćenje bicikala kada je to moguće.

Jovan Nešović sa predstavnicima BOŠ-a ,prošle godine,u Kraljevu

-Kakva je uloga civilnog sektora u ovoj oblasti?

Problem zagađenja vazduha je kompleksan i dugoročan problem koji će tražiti dosta rada, sredstava i strateškog pristupa da bi se stanje značajno poboljšalo. Zajedničkim delovanjem svih aktera javnog, civilnog, realnog sektora i samih građana lakše se i brže mogu postići vidljivi efekti u samnjenju zagađenja. Civilni sektor treba da ukazuje na ove probleme, da vrši pritisak na institucije sistema u cilju bržeg rešavanja problema, kao i da predlaže rešenja. Jednostavno civilni sektor treba da bude jedan od stubova i partnera u rešavanju problema zagađenja vazduha. Projekat „Moje pravo na čistiji vazduh“ ima za cilj poboljšanje lokalnih politika u oblasti kvaliteta vazduha uz učešće građana kroz javne debate, okrugle stolove i ulične akcije. Krajem meseca planiramo održavanje jedne radionice na kojoj će predstavnici lokalne samouprave, OCD, medija i realnog sektora razgovarati o ovoj temi i predložiti određene projekte. Ovo je pravo vreme za ovakav sastanak, jer se planira budžet grada Kraljeva za 2022. u kome treba planirati projekte koji će dovesti do boljeg monitoringa i kvaliteta vazduha u gradu Kraljevu, odnosno smanjenja zagađenja vazduha naročito u toku grejne sezone.